

NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel:	Seddelsamlinger – historisk arkivmateriale eller levende resurse?	
Forfatter:	Henrik Hovmark	
Kilde:	Nordiska studier i lexicografi 16, 2023, s. 165–176	
URL:	https://tidsskrift.dk/nsil/issue/archive	

© Respektive författare, Nordiska föreningen för lexicografi och Mejerbergs institut för svensk etymologisk forskning, 2023

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavspersonen til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Seddelsamlinger – historisk arkivmateriale eller levende resurse?

Henrik Hovmark

This article investigates the possible, dynamic use and web publication of digitized collections of paper slips – the practical knowledge databases behind a number of often monumental national, historical dictionaries. Using collections at *Ømålsordbogen* (the Dictionary of Danish Insular Dialects) as an example, we demonstrate how an immediate web publication without further introduction will face users, even specialists, with substantial challenges due to the highly densified and specialized form of information on the paper slips, and the sophisticated principles behind the elaboration of the edited entries. However, web publication also has advantages and potentials: useful and otherwise inaccessible information, in the published dictionary entries as well as the underlying database, will become available to specialists as well as common and garden users – provided that carefully selected metadata are added to the paper slips and sufficient general information is put at the disposal of users.

NØGLEORD: leksikografi, seddelsamlinger, digitalisering, digital humaniora, dokumentationsordbøger

1. Indledning

Det er velkendt at leksikografien i de seneste årtier har været igennem omfattende digitaliseringsprocesser som har forandret fagområdet og dets praksis radikalt og fortsat gør det. Et forholdsvis upåagtet hjørne af denne udvikling er digitaliseringen af ældre seddelsamlinger, kildematerialet bag en række, ofte store, nationale ordbøger. Digitalisering i form af tilgængeliggørelse af denne type papirbundne kilder er ikke helt ny i nordisk leksikografisk sammenhæng, jf. pionérarbejdet i Norge med Dokumentationsprojektet og Metaordboken der går helt tilbage til 1990'erne (jf. fx Ore 1995). I Danmark har digitaliseringstypen fået fornyet aktualitet: *Ømålsordbogens* (ØMO) seddelsamling har siden 2018 været genstand for en trinvis digitalisering, og søsterprojektet *Jysk Ordbog* (JO) har udført pilotundersøgelser med henblik på en lignende proces (jf. Hansen et al. 2023).

En digitalisering af en seddelsamling kan i en snæver og intern leksikografisk-redaktionel sammenhæng have det formål at overføre papirbunden information til digital form, med de muligheder og fordele dette har mht. fx søgning og datahåndtering. I en sådan tilgang vil sedlerne så at sige overgå til at være et historisk arkivmateriale i det øjeblik data er blevet overført. Med udgangspunkt i detaljerede analyser af ØMO's seddelsamlinger vil vi i det følgende imidlertid rette fokus mod seddelsamlingernes værdi i deres egen ret og spørge hvordan og i hvor høj grad de kan være eller blive en levende resurse? Hvad kan de bidrage med hvis de tilgængeliggøres i digitaliseret form, typisk på internettet?

Med udgangspunkt i den rolle som ØMO's seddelsamlinger spiller i ordbogens samlinger som helhed og i det leksikografiske arbejde (afsnit 2), vil vi anskueliggøre nogle formidlingsmæssige udfordringer der knytter sig til en umiddelbar tilgængeliggørelse af sedlerne (afsnit 3). Samtidig vil vi give eksempler på de muligheder der også ligger i en digitalisering og offentlig adgang til samlingen (afsnit 4), og afslutningsvis vil vi pege på nogle vigtige erfaringer og fremtidige pejlemærker (afsnit 5).¹

2. Ømålsordbogens seddelsamlinger og øvrige samlinger

Ømålsordbogen er en af de store nationale, videnskabelige dokumentationsordbøger. Ordbogen beskriver de traditionelle dialekter på Sjælland, Lolland-Falster, Fyn og omliggende øer 1750-1945, med 1850-1920 som kerneperioden. Ordbogen giver fulde, grundvidenskabelige beskrivelser af udtale, bøjning, syntaks, betydning og brug i de enkelte dialekter og dermed også af dansk sprog generelt. Et særkende ved ordbogen er at den giver omfattende oplysninger af etnologisk-encyklopædisk art af den ældre bonde- og fiskerkultur inden for perioden (jf. ordbogens undertitel: ”sproglig-saglig”). Projektet og indsamlingen startede oprindeligt i 1909, men første bind udkom først i 1992. Ordbogen er udkommet regelmæssigt siden, senest bind 12 (lindost-march), og resten af bogstav M er færdigredigeret.

ØMO var oprindeligt primært henvendt til forskere og særligt interesserede (fx lokalhistorikere), men ordbogen rummer også mange oplysninger

1 Foredraget ved den 16. konference om leksikografi i Norden berørte også forskellige praktiske vanskeligheder i forbindelse med digitaliseringsprocessen, men de vil af pladshensyn ikke blive berørt i det følgende.

som vil være interessante for en bredere almenhed, og med mulighederne for netpublicering er denne brugergruppe kommet yderligere i fokus (jf. Hovmark 2020). Tilgængeliggørelse i form af digitalisering af de fysiske samlinger følger sig naturligt til denne type overvejelser. Ømålsordbogens samlinger er imidlertid mangeartede og indholdsmæssigt ofte meget komplekse og specialiserede, og det er langt fra alle der egner sig lige godt til uden videre at blive publiceret på nettet.

Et kort rids af vigtige indsamlingsperioder og -redskaber kan give et indtryk af diversiteten i samlingerne: I 1909-22 anvendtes primært en ordliste ordnet efter lyd og bøjning og en lille blokbog med sedler til spontane iagttagelser. I 1922-35 foregik der et intensivt, stramt organiseret indsamlingsarbejde med brug af billedhæfte, en ordliste ordnet efter kontekst og emne, fx høst, vævning, vejr og vind (Den Store Spørgeliste), fraseologiske spørgelister og fagordsoptegnelser (jf. Gudiksen & Hovmark 2009). Fra 1935 og frem blev der udført kompletterende undersøgelser og indsamlinger af forskellig art. Projektet indsamlede også alt hvad der kunne fremskaffes af materiale der rummede eller mere systematisk beskrev ømålsdialekterne, lige fra ældre bondedagbøger og dialektlitteratur, over lokale dialektbeskrivelser, til videnskabelige monografier, undersøgelser m.v. (ofte arkiveret i Manuskriptsamlingen). Hertil kommer indsamling af lydoptagelser (interview), især i 1970'erne.

Det var – og er – naturligt at relevant information om de enkelte ord samles i én samling før redigering for at gøre processen så effektiv som muligt, på samme måde som en korpusbaseret ordbogsartikel baserer sig på en fremfinding og samlet analyse af ordets forekomster i korpus. Denne opsamling af information på ØMO skete og sker i den alfabetiske samling, og det er denne samling som skal analyseres nærmere i det følgende. Den alfabetiske samling er i sig selv kompleks i sin opbygning, idet den er opstillet i ca. 50 emnesamlinger (fx høst, klæder og syning, atmosfære) foruden en almen restsamling og en accessionssamling – som først samles til én alfabetisk samling i forbindelse med redigeringen. Denne kompleksitet vil vi imidlertid ikke komme nærmere ind på her, men referere til den samlede mængde af ordsedler som ØMO-AlfabetS – uanset om sedlerne er samlet i én samling (ØMO-samlingen, for tiden bogstav A-M), eller om de stadig står spredt i de forskellige emnesamlinger m.v. (for tiden bogstav N-Å).

Sedlerne i ØMO-AlfabetS kan altså beskrives som interne informationsopsamlingsfiler der organiserer oplysninger af meget forskellig type fra mange forskellige kilder. De informationer der står på sedlerne, kan være hentet mere eller mindre direkte fra den talesproglige virkelighed: En redaktionel medarbejder kan have udfyldt sedlerne ved et besøg hos en meddeler eller have renskrevet notater efter besøget; eller lokale meddelere kan selv have udfyldt sedler i besvarelsen af spørgelister e.l. Sedlerne kan også rumme excerperinger fra trykte eller utrykte kilder, fx bondedagbøger, dialektlitteratur – eller monografier om både sproglige og saglige emner. Og ikke mindst vigtigt i det følgende: En meget stor del af sedlerne rummer udskrevet information fra andre af ØMO's del-samlinger, der da får karakter af baggrundssamlinger. Det kan fx være længere, emneorganiserede beskrivelser eller fagordsoptegnelser i Topografisk Samling, eller notater, forarbejder, afhandlinger e.l. i Manuskript-samlingen. Selvom sedlerne i ØMO-AlfabetS også indgår i et dialektarkiv og som sådan også har en dokumentationsfunktion, er det tydeligt at udformningen af dem er styret af deres interne funktion i redaktionsprocessen. Som det vil fremgå af det følgende, kan dette have både fordele og ulemper.

3. Formidlingsmæssige udfordringer i forbindelse med den alfabetiske seddelsamling

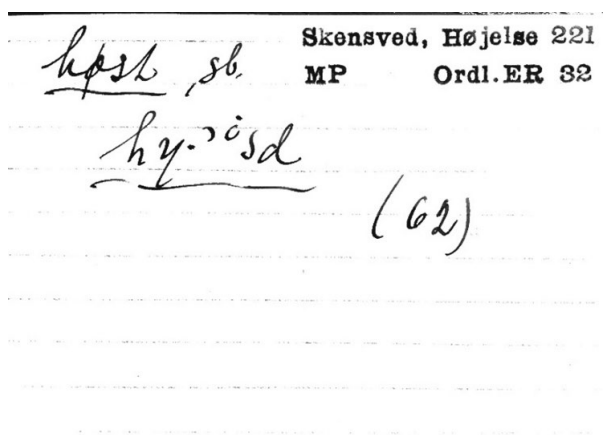
En digitalisering af ØMO-AlfabetS og ordbogens øvrige (seddel)samlinger vil give mulighed for at ordbogsbrugerne kan få adgang til ordbogsdata – og dermed redaktionens valg. Med andre ord vil man få mulighed for at sammenholde den redigerede ordbogstekst med kildematerialet eller om man vil: kigge redaktørernes valg efter i sømmene. Dette er principielt rigtigt, men i praksis er den blotte adgang til materialet ikke nødvendigvis ensbetydende med (større) indsigt i og dermed mulighed for at vurdere de analyser og valg som redaktionen har gjort. En række forhold gør det vanskeligt overhovedet at afkode hvad der står på sedlerne, ligesom tolkningen af indholdet kræver stor forhåndsviden og vil være vanskelig, selv for andre specialister.

Man kan skelne mellem to trin eller processer i vejen fra den sproglige virkelighed og frem til den leksikografiske repræsentation af denne virkelighed i en ordbog (jf. Hovmark 2012):

- 1) Indsamling og udvælgelse af repræsentative data fra virkeligheden > ordbogsdata (i form af fx digitale tekstkorpora eller seddelsamlinger).
- 2) Analyse, organisering, redigering og præsentation af ordbogsdata > ordbogsartikel (eller anden form for præsentation).

Ordbogssedlerne i ØMO-AlfabetS rummer information om begge trin, som hver især involverer forskellige vurderinger og valg (ligesom det vil være tilfældet når ordbogsdata består af digitale tekstkorpora). Hvad angår trin 1, vil sedlerne rumme objektiv information, fx om hvor en informant kan lokaliseres ('sted'), men også vurderinger og valg, fx en vurdering af hvordan en informant har udtalt et ord, og et valg af en bestemt notation af den pågældende udtale. Tilsvarende vil trin 2 ikke kun bestå af simpel organisering og videreformidling af sikre og utvetydige fakta (om køn, bøjning, betydning osv.) – processen vil også omfatte vurderinger og tolkninger, især når materialet er så heterogent i både tid, form og indhold som det er tilfældet med ØMO's samlinger. Det kan fx være vurderinger af hvordan en udtale nedfældet i en grov eller ældre lydskrift skal tolkes, eller hvordan en afvigende udtale nedfældet i en fin lydskrift af en i øvrigt pålidelig optegner skal behandles. At vurdere en redaktørs eller redaktions brug af et kildemateriale (ordbogsdata) er med andre ord ikke en enkel opgave. Lad os i det følgende se nærmere på de udfordringer som ØMO-AlfabetS specifikt stiller brugeren over for.

Den første og måske største forhindring består i at de fleste oplysninger på netop sedlerne i ØMO-AlfabetS er stærkt kodede. Dette hænger direkte sammen med sedlernes status og funktion som dataopsamlingsfil i den interne informationsorganisering (jf. afsnit 2). Mange informationer er forkortede, af både tids- og pladsmæssige grunde. Det er hurtigere at skrive forkortelsen PA (ØMO's mangeårige leder Poul Andersen) end hele navnet, og forkortelsen kan bekvemt passes ind i øverste højre hjørne sammen med andre basisoplysninger. Dette ses fx på den seddel der er afbildet på Figur 1.

FIGUR 1. Ordbogsseddel med information om udtalen af ordet *høst* i sognet Højelse på Sjælland.

Sat på spidsen rummer sedlen på Figur 1 kun én indholdsoplysning om den sproglige virkelighed, nemlig en udtaleoplysning (af ordet *høst*, i Danias lydskrift, i midten). Alle øvrige oplysninger er metadata, og de fleste er anført i en form som ikke er umiddelbart forståelig for andre end redaktørerne. ”Skensved, Højelse 221” er geodataoplysninger, obligatoriske for beskrivelserne i en ordbog over geografisk relateret sproglig variation. Selvom stednavnene ikke vil være almindeligt kendte (landsbyen (Lille) Skensved i Højelse sogn på Sjælland ved Køge bugt), er oplysningerne dog ikke kodede, bortset fra tallet 221 der refererer til standard-sognenummeret for Højelse sogn. De resterende oplysninger er til gengæld stærkt kodede: ”MP” = informantinitialer (uden vurdering); ”Ordl.” = ordliste transskriberet af ”ER” = redaktøren Ellen Raae i ”32” = 1932; og det håndskrevne ”(62)” = nummeret på det spørgsmål i ordlisten som sedlens data svarer på: ”ø foran st”, dvs. vokalene ø før konsonantkombinationen -st.

Disse oplysninger er interne basisoplysninger, metadata, der hver især kan vise sig vigtige i trin 2 i redaktionsprocessen, nemlig når alle sedler med ordet *høst* samles af de nuværende redaktører og analyseres i forbindelse med udarbejdelsen af ordbogsartiklen. Her kan det vise sig meget relevant fx at vide hvem kilden er, hvem redaktøren er, og under hvilke omstændigheder udtaleoplysningen er blevet indhentet.

Sedlen rummer dog ikke kun interne forkortelser og information. Forkortelsen ”sb.” vil fx være velkendt, i hvert fald for sprogforskere og træ-nede ordbogsbrugere. Lydskriften er nedfældet i lydskriften *danía*, som også vil være kendt blandt nogle sprogforskere. Alligevel vil afkodningen af udtaleoplysningerne i ØMO-AlfabetS være vanskelig. En række forskellige lydskrifter af mere eller mindre systematisk art vil optræde på sedlerne, og selv udtaler i *danía* skal læses kritisk idet der fx kan være forskellige optegnervaner på spil. Det er derfor nødvendigt at foretage en tolkning og generalisering af oplysningerne med henblik på en blot nogen-lunde overskuelig og sammenlignelig fremstilling i ordbogsartiklen. Figur 2 viser udtaleafsnittet i artiklen *høst*.

høst s m M, L-Fa; m og f F, T, Lgl, dog > c S, c Æ

[*hy'ʒsd*] nS(vist alm), nvS(Ods hrd alm, Bregn, Sjern, LFugl, Røs, Svall, KHels, tilsv Sejr Thorsen.SS:61), svS(Ørs), øS(alm, jf FØS:345), øF(alm, jf FØF:229), u stød svS(Agrs, Omø), ssS, sF, T, Lgl, Æ(alm), [*høʒsd*] M, L-Fa(alm), [*hoj'sd*, *høj'sd*] vF(alm, tilsv PJac.MF:81₂); [*høsd*, *hösd*] Am(Drag), nS(vist alm), vS(alm undt Ods hrd), sS(Bår, Ever); komm: om grænsen ml *yʒ* og *øj*, *oj* på Fyn, se ØMO.Till: kort 22. – Endv: bf sg: [*hyʒsdni*] T(Land).

FIGUR 2. Udtaleafsnittet i artiklen *høst*.

Udtaleafsnittet til *høst* kan forekomme kompliceret, men i virkeligheden gengiver dette lydhoved kun forventede, regelrette former og udtaler af netop denne ordtype i de forskellige dialektale hovedområder i ømålsområdet – bortset fra den sidste form i afsnittet indledt med ”Endv”. Afsnittet hjælper altså brugeren ved at analysere og kondensere det brogede kil-demateriale på videnskabeligt grundlag: Upålidelige belæg er siet fra, og ikke-betydningsbærende variation er blevet generaliseret. En tilgængelig-gørelse af seddelmaterialet og dets oplysninger om lydligge former vil på den ene side give mulighed for at vurdere redaktionens analyser og generaliseringer. På den anden side er principperne for udarbejdelsen af udtaleoplysningerne i trin 2 meget komplicerede, selv for specialister, idet de enkelte lydformer på samme tid søger at gengive både fonetisk form og fonematisk struktur. En umiddelbar tilgængelig-gørelse af sedlernes udtaleoplysninger vil derfor kunne skabe større forvirring hvis de mange mel-

lemregninger der indgår i afkodning og tolkning af oplysningerne ikke samtidig stilles til rådighed. Andre oplysninger på sedlerne kan imidlertid være lettere at afkode og har potentiale til at fungere som et nyttigt supplement til ordbogsartikel og ordbogsbase.

4. Den alfabetiske seddelsamling som forsknings- og formidlingsresurse

Den redigerede ordbogsartikel kan beskrives som en koncentreret repræsentation af ordbogsdata. Koncentratet vil være kvalitativt og, som vist, afspejle forskellige faglige, videnskabelige valg og vurderinger. Men koncentratet vil også være kvantitativt i en mere simpel forstand: Ordbogsartiklen kan og vil normalt kun bringe en (lille) delmængde af ordbogsdata. Nyere, korpusbaserede ordbøger kan her supplere den redigerede repræsentation med adgang til de konkordanslinjer som har dannet baggrund for en given artikel og fx give langt flere eksempler på ords betydninger og kontekstuelle brug end dem der er udvalgt som repræsentative i fx citater, kollokationsmønstre e.l.

En tilgængeliggørelse af digitaliserede ordbogssedler har principielt samme potentiale. Et ideelt eksempel i ØMO er artiklen *kromand* (jf. Hovmark 2012). Denne artikel bringer to citater, men et kig i seddelsamlingen afslører yderligere syv sedler med fraseologisk materiale, to sedler med substantivsyntagmer samt to ordsprog som redaktøren har udeladt. En tilgængeliggørelse kan altså give indblik i redaktørernes valg af citater, herunder om eller i hvilken grad citaterne gengiver typiske kontekster eller konstruktioner. En tilgængeliggørelse kan imidlertid også bidrage til at det fraseologiske materiale i ØMO's samlinger generelt kan få større opmærksomhed og udnyttelse. Netop dette materiale står stærkt i ØMO's samlinger, bl.a. takket være målrettede indsamlinger (jf. afsnit 2).

Citatmaterialet i ØMO-AlfabetS er også en oplysningstype som kunne blive til glæde også for ikke-specialister og mere alment interesserede brugere, ikke mindst hvis det kan kobles til de enkelte (under)betydninger i en netudgave. En umiddelbar tilgængeliggørelse er dog heller ikke uden vanskeligheder her. Mange sprogeksempler er nedfældet i lydskrift eller i mere eller mindre (u)tydelige håndskrifter, og der vil stadig være udfordringer med at forstå de kodede oplysninger på sedlen. Hertil kommer at det fraseologiske materiale, i lighed med betydningsbeskrivelser i det hele taget,

kan være meget begrænset, og bl.a. derfor kan også betydningsbeskrivelser involvere temmelig komplicerede redaktionelle analyser og vurderinger. Et mindre, men meget værdifuldt korpus af lydoptagelser udskrevet i standarddansk giver dog adgang til citatmateriale som er lettere at afkode (jf. Gudiksen & Hovmark 2008).

Et sted hvor seddelmaterialet rummer mere information end ordbogsartiklen, er ved geodataoplysninger. Det er almindeligt at generalisere ords eller betydningers udbredelse, til fx S(spor opt) 'dialektområdet Sjælland sporadisk optegnet og muligvis almindeligt', Ø(alm) 'dialektområdet ømålsområdet almindeligt udbredt' m.fl. I disse tilfælde vises de specifikke lokaliseringer, som oftest sogne men også fx herreder, egne e.l., ikke i den redigerede artikel. Ordet *kromand* er fx beskrevet som "Ø(alm)" – og neden under denne generalisering gemmer sig i alt 39 belæg fra generelt sikre kilder jævnt fordelt i hele ømålsområdet.

De specifikke lokaliseringer går imidlertid ikke kun tabt i ordbogsartiklen – ordbogsdatabase er i øjeblikket indrettet sådan at de heller ikke registreres her hvis der generaliseres. Det betyder at det ikke er muligt at søge målrettet og/eller udtømmende på specifikke lokaliteter på sogneniveau e.l. En tilgængeliggørelse af ØMO-AlfabetS vil afhjælpe dette problem da alle lokaliseringer på sedlerne vil blive synlige. En søgning på geodata vil dog først blive fuldstændig og effektiv hvis sedlerne forsynes med metadata om 'geodata/sted' i en base, i tilgift til den primære metadataoplysning 'opslagsord'. En nylig forskningsundersøgelse illustrerer både problemet og potentialet. Med henblik på at afdække eventuelle sproglige særtræk i dialekterne ud mod Øresund og evt. tilgrænsende områder i Nordsjælland var det relevant at kunne finde belæg optegnet i specifikke sogne (Hovmark 2021). Her gav en søgning i ordbogsdatabase imidlertid kun resultat i de tilfælde hvor de relevante sogne ikke indgik i en generaliseret udbredelse, hvilket gav et alt for tilfældigt billede til at kunne sige noget samlet om de sproglige forhold.

Tilgængeliggørelse af ØMO-AlfabetS vil altså give mulighed for nye måder at udnytte de oplysninger og den viden på som ligger i ØMO-samlingerne som helhed, som et supplement til de oplysninger der allerede er søgbare i ordbogsdatabase og repræsenteret i ordbogsartiklerne. En forudsætning er dog at der tilføjes flere centrale metadata. I den ovennævnte forskningsundersøgelse vidste man fx fra andre kilder at der var blevet udført optegnelser af bestemte, navngivne medarbejdere, og hvis 'opteg-

ner' e.l. også var tilføjet som metadata, ville man kunne udføre endnu mere præcise søgninger.

Det er imidlertid ikke alt i ØMO-AlfabetS der er svært forståeligt eller underforstået. Netop fordi sedlerne er levende redaktionsopsamlingsfiler, rummer de i visse tilfælde også ekspliciteringer af de valg og vurderinger som redaktørerne har gjort, fx bemærkninger om hvordan en oplysning eller en kilde måske (ikke) bør tolkes eller kan tolkes som.

mødig, Odj ?? Taasinge 1049
KB.ow.
udeladt, HH
di va ve o bljw. my.od
a o hæl i sde:en
Kun hørt 1 Gang usikkert. ved Efterhøring hos Meddeleren erstattet af hjams og træ.d (no træ.d)

FIGUR 3. Seddel med kritiske redaktørkommentarer til et muligt belæg på ordet *mødig* 'træt'.

Sedlen på Figur 3 giver eksempler på denne type information. Den oprindelige optegner, OW (Ole Widding), har anført alvorlige kildekritiske bemærkninger til et belæg på adjektivet *mødig* i betydningen 'træt': "Kun hørt 1 Gang usikkert, ved Efterhøring hos Meddeleren erstattet af *hjams* [uoplagt, mat, sløj] og *træt*". Bemærkningen er formodentlig anført i tilknytning til trin 1, men med tanke på det senere trin 2: Der er sat hele to spørgsmålstegn efter opslagsordet, som udtryk for at sedlens oplysning om en sproglig virkelighed i dette tilfælde anses for tvivlsom. Den nuværende redaktør har valgt at følge OW's indstilling og tilføjet: "udeladt, HH". Dels er OW generelt en både sikker og kritisk optegner, dels viste det sig at belægget på *mødig* stod alene på Tåsinge.

Som det fremgår, indgår disse bemærkninger i den interne, redaktionelle informationopsamling og -udveksling, men oplysningerne, der meget sjældent vil være tilgængelige eller opsamlet overhovedet, heller ikke i moderne korpusbaserede ordbøger, kan være interessante for andre, eksterne brugere.

5. Sammenfatning og fremtidige pejlemærker

Undersøgelsen her har vist at sedlerne i ØMO-AlfabetS rummer et stort antal interessante oplysninger. Undersøgelsen har imidlertid også vist at en umiddelbar tilgængeliggørelse, uden forskellige former for vejledning, vil være utilfredsstillende for stort set alle brugere: Oplysningerne på sedlerne er stærkt kodede, og principperne for redaktionens valg og vurderinger vil ofte basere sig på komplicerede forudsætninger som ikke fremgår af sedlerne. Hertil kommer at mange af sedlernes oplysninger allerede er tilgængelige i langt mere forståelig form i den redigerede ordbog og i ordbogsbasen – som netop er resultatet af en nøje faglig og forskningsbaseret vurdering og generalisering.

Undersøgelsen har imidlertid også vist at sedlerne rummer oplysninger der ikke fremgår af den redigerede artikel og undertiden heller ikke er opsamlet i ordbogsbasen. Det kan derfor alligevel være relevant at overveje en tilgængeliggørelse. Spørgsmålet er blot hvordan? Forskellige former for formidlende tiltag vil være relevante, men generelt vil det også være nødvendigt at tilføje metadata til sedlerne. Samtidig viser eksemplerne at det er en god idé at overveje hvilke metadata det vil være frugtbart at investere i: Hvor rummer sedlerne særlig værdifuldt indhold? Det kan som vist fx være geodataoplysninger, hvilket vil styrke forskningsmulighederne i ØMO som helhed, eller det kan være betydningsnumre så forskellige brugere ud fra både et formidlings- og dokumentationshensyn kan få bedre adgang til kildematerialet.

Der findes utvivlsomt andre seddelsamlinger som er mindre heterogene end ØMO-AlfabetS i både form og indhold, og som derfor egner sig bedre til en umiddelbar publicering. Alligevel peger undersøgelsen her på at det måske vil være hensigtsmæssigt i alle tilfælde at overveje hvordan en given seddelsamling mere specifikt kan udfylde en meningsfuld funktion i samspil med øvrige resurser på en digitaliseret ordbogs platform. Men det forudsætter at man anerkender og har blik for seddelsamlingen som en

informationsresurse i egen ret og ikke blot som et historisk vedhæng til et moderne publiceret produkt.

Litteratur

- Gudiksen, Asgerd & Henrik Hovmark 2009. Måske husker De noget alle andre har glemt. I: Gudiksen, Asgerd, Henrik Hovmark, Pia Quist, Jann Scheuer & Iben Stampe Sletten (red.), *Dialektforskning i 100 år*. København: Københavns Universitet, 13-64.
- Gudiksen, Asgerd & Henrik Hovmark 2008. Båndoptagelser som kilde til Ømålsordbogen. I: Svavarsdóttir, Ásta, Guðrún Kvaran, Gunnlaugur Ingólfsson & Jón Hilmar Jónsson (red.), *Nordiske Studier i Leksikografi* 9. Reykjavík: Nordisk Forening for Leksikografi, 173-182.
- Hansen, Inger Schoonderbeek, Mette-Marie Møller Svendsen & Kristoffer Friis Bøgh 2023. Digitalisering af Jysk Ordbogs seddelsamling. I: Holmer, Louise et al. (red.), *Nordiska studier i lexikografi* 16. Lund & Göteborg: Nordiska föreningen för lexikografi, 99-112.
- Hovmark, Henrik 2012. Data og repræsentativitet i ordbogsarbejdet. I: Eaker, Birgit, Lennart Larsson & Anki Mattisson (red.), *Nordiska studier i lexikografi* 11. Lund: Nordisk förening för lexikografi, 296-308.
- Hovmark, Henrik 2020. Ømålsordbogens brugere – nu og i fremtiden. I: Sandström, Caroline, Ulla-Maija Forsberg, Charlotta af Hällström-Reijonen, Maria Lehtonen & Klaas Ruppel (red.), *Nordiska studier i lexikografi* 15. Helsingfors: Nordisk förening för lexikografi, 145-153.
- Hovmark, Henrik 2021. Dialektoptegnelser fra øresundsfiskerlejerne i 1932- og spørgsmålet om øresundsmålene. *Danske Talesprog* 21, 29-55.
- JO = *Jysk Ordbog*. <www.jyskordbog.dk>. Hentet november 2022.
- Ore, Christian-Emil 1995. Korpus og seddelarkiv, fredelig sameksistens mellem det beste og det gode? I: Svavarsdóttir, Ásta, Guðrún Kvaran & Jón Hilmar Jónsson (red.), *Nordiske Studier i Leksikografi* 3. Reykjavík: Nordisk Forening for Leksikografi, 331-338.
- ØMO = *Ømålsordbogen. En sproglig-saglig ordbog over dialekterne på Sjælland, Lolland-Falster, Fyn og omliggende øer* 1-. 1992-. København: Universitets-Jubilæets danske Samfund.